

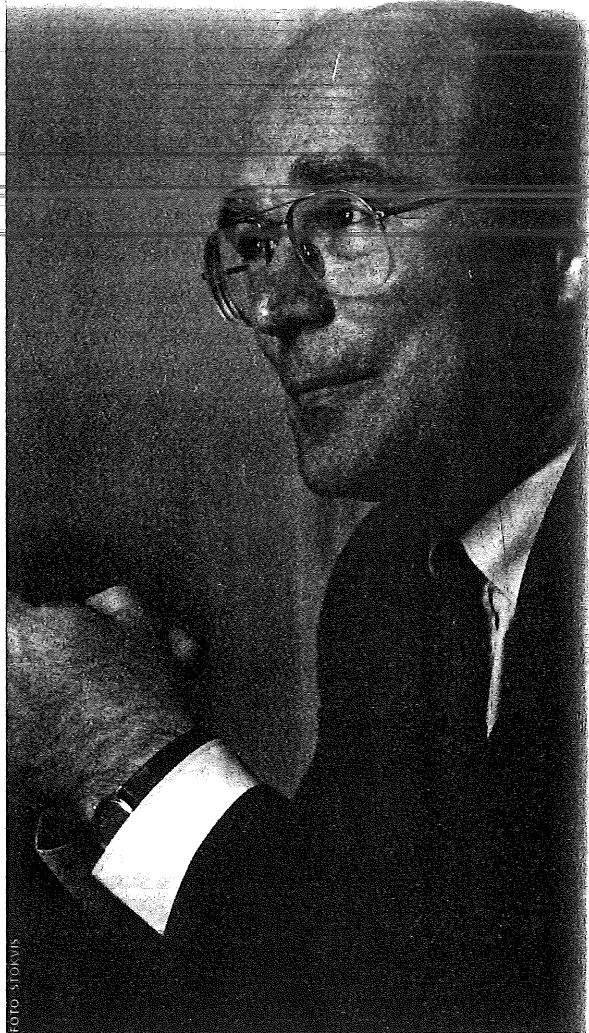
of verweven

bijzondere natuurwaarden.

Het leek een eenvoudige vraag, maar na de interviews met beide 'opponenten', blijft er geen andere conclusie over dan dat de kwestie van het toekomstig grondgebruik niet beperkt blijft tot het simpele vraagstuk van scheiden of verweven. De inrichting van het landelijk gebied is een afgeleide. Wat eraan vooraf gaat is een proces waarin doelstellingen op uiteenlopende gebieden (milieu, natuur, landbouw, recreatie) worden afgewogen.

Bij Goewie valt die afweging uit in het voordeel van ecologische landbouw. Bij Rabbinge staat voorop dat er vele bedrijfsstijlen leiden naar een bestaan in de landbouw. Het gaat dus niet om 'scheiden of verweven', maar om verwevenheid en pluriformiteit.

Joost van Kasteren

prof. dr. ir. Rudi Rabbinge

Pluriformiteit is de kracht van de landbouw

Alleen ecologische landbouw in Nederland is een illusie, die noch de landbouw, noch de omgeving soulaas zal bieden. Zo'n landbouw is alleen te realiseren als je bereid bent om terug te gaan naar het produktieniveau van vijftig jaar geleden. Op wereldschaal leidt dat tot enorme tekorten. De landbouw in Nederland moet het hebben van pluriformiteit. Juist die variatie, waarin ook ecologische landbouw een plaats heeft, levert de nodige veerkracht op.

De discussie over scheiden of verweven wordt al jaren geteisterd door een aantal vooroordelen. Een ervan is dat hogere opbrengsten per hectare recht evenredig zijn met vervuiling. Dat is aantoonbaar onjuist. Per eenheid produkt is de uitstoot bij hoge opbrengsten doorgaans lager dan bij lage opbrengsten.

Een grote schaal is ook niet per definitie onesthetisch. De Noord-

oostpolder bijvoorbeeld is groot-schalig met zijn kavels van 24 hectare. Sommige mensen vinden het lelijk, ook omdat alles zo recht is. Anderen, waaronder ikzelf, vinden die ruimte juist prachtig. Recent is de polder ook voorgedragen bij Unesco als cultureel erfgoed. Dat doe je toch niet zo gauw als het echt lelijk is.

Een derde misverstand is dat je je door intensiveren volledig afhankelijk maakt van kunstmest en bestrijdingsmiddelen. De moderne landbouwer, of hij nu ecologisch voor zijn naam zet of niet, zal zich, meer dan tot nu toe, baseren op biologische zelfhulp. Intelligent gebruik maken van de zelfregulerende vermogens van biologische systemen in plaats van ze te ondermijnen door teveel mest of bestrijdingsmiddelen. Zelf ben ik inder-tijd gepromoveerd op biologische bestrijding in de fruitteelt. Je kunt ziekten en plagen ook een heel

eind voorkomen door agronomische maatregelen zoals vruchtwisseling. Vervuiling is vaak een gevolg van verkeerd management, niet van schaal of specialisatie.

Als het gaat om scheiden of verweven moeten we eindelijk eens erkennen dat er niet één bedrijfs-systeem bestaat in Nederland. Er zijn vele bedrijfsstijlen en juist die pluriformiteit drukt zijn stempel op de inrichting van het landelijk gebied.

De lage prijzen doen inderdaad de vraag rijzen of je de landbouw overal kunt handhaven. Ik denk het niet. Op de goede gronden zal het makkelijker boeren zijn dan op minder goede gronden, dus een deel daarvan zal een andere bestemming krijgen. Dat kan natuur zijn; dat kan ook iets anders zijn.

De conflicten tussen natuur en landbouw kunnen verdwijnen. Boeren op de grens van een natuurgebied heeft enerzijds mis-

schien wel wat beperkingen, anderzijds biedt het ook voordelen. Zo ken ik wel boeren die hun jongvee laten grazen in natuurgebied. Ze oogsten als het ware de natuurlijke bodemvruchtbaarheid van het gebied.

In het algemeen wordt de tegenstelling tussen natuur en landbouw veel te veel opgeklopt. Het zoeken naar overeenkomsten biedt mijns inziens meer perspectief voor het landelijk gebied dan het benadrukken van verschillen. Gezien de druk vanuit urbane gebieden om andere bestemmingen te realiseren, zou dat ook een welbegrepen eigenbelang zijn."